

ตอบคำถาม ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

พระไตรปิฎกใน พระไตรปิฎกนอก

ผู้ถาม เพราะเหตุใดพ่อแม่จึงทุ่มเทชีวิตจิตใจตลอดจนทรัพย์สมบัติ ให้แก่บุตรธิดาโดยไม่อาลัยและเสียดายครับ

หลวงตา เพราะความรักเป็นของสำคัญมาก ความรักด้วย เกิดจากเนื้อในหัวใจของตัวเองด้วย รวมไปถึงเป็นความรัก ถ้าว่าลูก หรือว่าก่อนก็เรียกว่าก่อนรักของพ่อแม่ทุกคน ไม่ว่าคนมีคนจน เศรษฐี กุฎุมพี อยู่ในสถานที่ใด ๆ ก็ตาม ย่อมถือสมบัติอันนี้แหละ คือลูกของตัวเองแต่ละคน ๆ นี้เป็นสิ่งที่รักมากที่สุด สละชีวิต สละทุกสิ่งทุกอย่างได้ ไม่มีอะไรเหลือในหัวใจของพ่อแม่เลย เพราะความรักบุตรซึ่งออกจากเลือดในหัวใจตัวเอง เพราะฉะนั้นจึงต้องได้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง

นี่ก็ขอพูดต่อไปอีกว่า เหตุที่เราจะได้มาวิจารณ์เรื่องเหล่านี้ให้ละเอียด ลอกลงไปเต็มความสามารถก็เนื่องจากว่า พ่อกับแม่ของเรานั้นเลี้ยงเรามา เราก็ไม่ได้คิดอะไรมากนัก บทเวลาที่เราจะได้บวชนี่ก็ ก่อนหน้านั้นพ่อพูดเป็นเชิงวิงวอนขอยกให้บวชให้ บวชให้แล้วจะมีอะไรพ่อแม่ไม่ว่าละ พ่ออยากให้บวชให้ ว่าเรื่อยหลายครั้งหลายหน เราก็เหมือนหูไม่มีรู หนึ่งตลอด ๆ ไม่เคยตอบโต้ ไม่เคยให้คำมั่นสัญญาอะไรเลย บทสุดท้ายที่จะได้บวชนี้ นี่อำนาจแห่งพ่อแม่รักเรา แล้วเรารักพ่อแม่ สะดุดใจถึงกับสะเทือน

กำลังรับประทานในวงเดียวกัน พ่อแม่มีลูกหลายคน อยู่ ๆ พ่อก็พูดมาอย่างลอย ๆ ว่า ต้องขอภิกษณะเป็นภาษาภาคอีสาน เออ กูนี่ก็มีลูกหลายคน คือพ่อแม่กับลูกพูดกันว่ากูว่ามี นี่เป็นภาษาภาคอีสานใช้กันอย่างนั้น อยู่ ๆ ก็ว่า กูนี้มีลูกหลายคน ลูกเหล่านั้นกูก็ไม่ได้หวังพึ่งมันแหละ แต่ไต่บัดนี้กูหวังพึ่ง หวังพึ่งทุกสิ่งทุกอย่างลูกคนนี้ เหมือนกับว่ายกขึ้นยอขึ้นเพื่อจะทุ่มลง ไม่ได้ยกขึ้นเฉย ๆ ยกแล้วทุ่มลง ใ้ลูกคนนี้กูไวใจได้ทุกอย่างเลย กูไม่เคยยกยอมันแหละ วันนี้กูจะพูดตามความจริง ไ้ถ้าลูกกูได้ปล่อยให้มันทำอะไรแล้ว กูสู้มันไม่ได้ ทุกสิ่งทุกอย่างเรียบไปหมด กูสู้มันไม่ได้ โดยหน้าที่การงานทุกอย่าง แต่สำคัญที่เวลาขอให้บวชที่โรมันเหมือนหูไม่มีรู พูดที่ไรก็หนึ่ง ๆ ที่นี้เวลากูตายแล้วจะไม่มีใครลากกูขึ้นจากรกแหละ ถ้าไ้มันลากกูขึ้นไม่ได้แล้ว กูต้องจมในรกไม่มีวันฟื้นขึ้นมาได้เลยแหละ พอว่าอย่างนั้นน้ำตาพ่อร่วงลงทันทีเลยต่อหน้าต่อตา แม่ก็ร่วงลงเลย

เราสะดุดก็ถึงที่เลยนะ ลูกทันที รับประทานยังไม่อิ่มเลยลูกหนึ่งเลย เทียว ไปคิดอยู่สามวัน เอาเต็มเหนี่ยวเลย คิดถึงคุณพ่อคุณแม่ที่เลี้ยงมานี้ ตลอดถึง

หน้าที่การงานทุกอย่างมอบมากับลูก ๆ ได้ผลรายได้มาน้อย ชีวิตจิตใจทุกสิ่งทุกอย่างมอบมาให้ลูกนี้ เวลานี้พ่อได้มอบความไว้วางใจให้เราแล้วพ่อเสียหวังไปอย่างนี้ สมควรแล้วหรือเราเป็นลูกทั้งคน อย่างอื่นเขาทำได้เราทำได้ แล้วเวลานี้ทั้งโลกทั้งสงสารเขาบวชได้ด้วยกันไม่เห็นเสียหายอะไร บางองค์บวชไปจนเป็นสมภารเจ้าวัดท่านก็ไม่เห็นมีอะไร ผู้ที่บวชไปมากน้อยก็วันก็คืนเขาสึกมาได้อย่างสบาย ๆ นี่พ่อแม่ให้เราบวชก็ไม่ได้กำหนดกฎเกณฑ์ให้เราบวชว่าต้องเท่านั้นวันเท่านั้น มีกำหนดสึกหรือไม่สึกอะไรท่านก็ไม่ว่า แต่ทำไมเราจึงบวชไม่ได้ บวชไม่ใช่ติดคุกติดตะราง ย้ำกันตรงนี้สามวันไม่ยอมมารับประทานร่วมวงเลย เพราะจะติดปัญหาอีก

พอลงได้แล้วก็มาลงคำที่ว่าพ่อแม่รักลูก เสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง ลูกทุกคนเราเห็นอยู่ เวลาพ่อแม่เลี้ยงลูกเราดูอยู่ เราเป็นลูกผู้ใหญ่ดูลูกผู้น้อยที่พ่อแม่เลี้ยงดูทุกอย่าง ๆ ประมวลเข้ามาในตัวของเราหมด นี่ละเหตุที่จะสละบวชได้ สรุปความลงได้ที่เราบวชนี้ก็เพราะพ่อแม่รักที่สุด ลูกทุกคน ๆ เลี้ยงเอาเป็นเอาตายเข้าว่าเลยทุกคน ๆ จนกระทั่งมาถึงตัวของเราที่เลี้ยงแบบเดียวกันเลย แล้วทำไมพ่อแม่ขอเพียงเท่านั้น ขอไม่ได้มีอย่างหรือลูกทั้งคน

นี่ละเป็นส่วนสำคัญที่ว่าพ่อแม่รักลูกมาก รักอย่างที่ว่านี้ เสียสละทุกอย่างแล้วมามอบความไว้วางใจให้ลูกเพียงเท่านั้นไม่ได้เรื่อง พ่อแม่น้ำตาตกเลย เสียใจเอามากที่สุด ถ้าหวังพึ่งไอนี้ไม่ได้แล้ว กูไม่มีวันหวังใครแหละ ลูกทั้งหมดกูไม่หวัง กูหวังพึ่งคนเดียวเท่านั้น มันถึงใจก็เลย นี่ละเรียกว่าพ่อแม่รักลูกรักอย่างไรบ้าง พิจารณาเอาทุกคน ออกมาจากหัวดับหัวปอดพ่อแม่มาให้ลูก ไม่เสียตายอะไรทั้งหมด ชีวิตจิตใจมอบให้หมดเลยกับลูก นี่จึงเรียกว่าความรัก ตะกี้ถามว่ายังงี้ สิมแล้ว

ผู้ถาม หลวงตาได้เมตตาตอบตรงประเด็นอยู่แล้วขอรับ ว่าอำนาจอะไรที่พ่อแม่ถึงได้ให้ต่อลูกได้ ที่นี้พระพุทธเจ้าตรัสว่าความรักเป็นความทุกข์ใช้ไหมขอรับ แล้วความรักของพ่อแม่นี้จะเรียกว่าความทุกข์ใช้ไหมขอรับ

หลวงตา เป็นความทุกข์ อยู่ในวงวิภวภูตต้องเป็นความทุกข์ ความรักนี้เป็นความรักของวงวิภวภูต เราไม่ได้พูดถึงวิภวภูต วิภวภูตคือผู้ที่สิ้นกิเลสแล้ว ท่านรักโดยธรรม ท่านไม่ติดในความรัก ต่างกันตรงนี้ แต่เรารักนี้ติด ติดอยู่ในวงของวิภวจักร แต่ความรักอันนี้ก็มีธรรมแทรกอยู่ในนั้น ไม่ใช่เป็นวิภวจักรอย่างเดียว เป็นกิเลสอย่างเดียว เป็นธรรมก็มีอยู่ในนั้นความรักนี้นะ ทั้งสองอย่างมีอยู่ร่วมกัน

ผู้ถาม ที่นี้อย่างที่ว่าทุกข์ของพ่อแม่ต่างกับความทุกข์ของบุคคลอื่น ๆ อย่างไรขอรับ

หลวงตา ถ้าทุกข์ทั่ว ๆ ไปก็เหมือนกัน ถ้าทุกข์ระหว่างพ่อแม่กับลูกนี้ก็เหมือนกัน อีก เสียสละเหมือนกัน ทุกข์เหมือนกัน อันนี้จะแยกกันอย่างไรก็แยกไม่ได้ ถ้าว่าทุกข์ทั่ว ๆ ไปของบุคคลเราทั่ว ๆ ไปนี่ก็ทุกข์พอ ๆ กัน อย่างเดียวกัน ถ้าทุกข์ระหว่างพ่อแม่กับลูกนี้ ความรักเป็นต้นเหตุให้ได้ทุกข์แบบเดียวกันหมด สละแบบเดียวกันหมด ทำทุกสิ่งทุกอย่างได้เพื่อลูกแบบเดียวกันหมด จึงว่าเหมือนกัน

ผู้ถาม ที่นี้หลวงตาได้กล่าวว่า ความรักของพ่อของแม่ กล่าวได้ว่าเหมือนกับว่า อยู่ในรก หมายความว่าอย่างไรครับ

หลวงตา นรกทั้งเป็นก็คือความทุกข์กับลูกนี้แหละ ไม่ใช่อะไรนะ เรียกว่าตกรก ทั้งเป็นก็ได้ แต่พ่อแม่ไม่ได้คำนึงถึงอะไรแหละ มีตั้งแต่ความรัก เสียสละเพื่อลูก ทุกข์ขนาดไหน ตกรกทั้งเป็นขนาดไหนก็ไม่ได้คำนึง แต่หลักความจริงเป็นตกรกทั้งเป็น ตามหลักกรรมเป็นอย่างนั้น ตกรกทั้งเป็น แต่พ่อแม่ไม่ได้เกี่ยวกับนรกอันนี้ เกี่ยวแต่กับลูกด้วยความรักเท่านั้น

ผู้ถาม ทั้ง ๆ ที่พ่อแม่มีแต่ความทุกข์ต่อลูก แล้วทำไมถึงกล่าวว่าเป็นพรหมของ บุตรละขอรับ

หลวงตา พรหมของบุตรก็คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เมตตานี้รักลูกล้วน ๆ ไม่มีสิ่งเป็นพิษมาเจือปนเลย รักรักล้วน ๆ พลีชีพเพื่อลูกได้ทุกอย่าง กรุณา ก็ ขวนขวายอยากให้ลูกได้รับความสุขความเจริญ ให้ลูกมีความเฉลียวฉลาด สิ่งใดที่จะเป็นความดีเหมือนดังโลกเขามีกัน พ่อแม่อยากให้ได้มีหรือยิ่งกว่านั้นไปอีก มุทิตา เมื่อลูกได้รับความดีความชอบ มีฐานะหรือมีความรู้วิชา สามารถที่จะเลี้ยงตัวได้แล้ว ตลอดถึงการบำเพ็ญศีลธรรมให้เป็นที่ไว้วางใจพ่อแม่ได้แล้ว พ่อแม่ก็พลอยยินดีไปด้วยเมื่อลูกได้รับความดี คือทำตัวเป็นคนดี ทางโลกก็ทำตัวเป็นคนดี ทางธรรมก็บำเพ็ญตัวเป็นคนดี แล้วพ่อแม่ก็พลอยยินดีไปด้วย เรียกว่ามุทิตา อุเบกขานั้น ปล่อยวางจิตใจลงได้ เมื่อเห็นว่าลูกเป็นผู้ที่ดีเรียบร้อยแล้ว ปล่อยวางจิตใจในภาวะทั้งหลายที่พ่อแม่หนักหน่วงถ่วงจิตใจมาตลอดเวลานั้น ลูกได้ทำคุณงามความดีที่จะสนองความรักของพ่อแม่แล้ว พ่อแม่ก็ปลงใจลงได้สบาย

แต่อย่างไรก็ตามอุเบกขานี้ต้องอุเบกขาด้วยความเหลียวแล สอดส่อง ตลอดเวลา อุเบกขาพระพุทธรเจ้าไม่ใช่อุเบกขาแบบจิตจางนะ คือว่าปลงลงได้ แต่ยังอยู่ในความรับผิดชอบดูแลตลอดเวลา นี้ละอุเบกขาโดยธรรมเป็นอย่างนั้น

ผู้ถาม ที่หลวงตาได้กล่าวว่า บุคคลที่เอาใจเอาเปรียบพ่อแม่มากที่สุดคือลูกนี้ หมายความว่าอย่างไรขอรับ

หลวงตา นี่เราพูดตามหลักความจริง แต่ลูกก็ไม่มีเจตนา การพูดนี้เพื่อให้ลูกได้เห็นโทษของตนบ้าง อย่ามีตั้งแต่เอาทำเดี่ยว อยากได้ทำอะไรก็จะเอาทำเดี่ยว แม้ไม่มีเจตนาก็ตาม หลักธรรมชาติก็เป็นเจตนาที่เอารัดเอาเปรียบพ่อแม่อยู่โดยตัวของมันเอง ถึงจะถือสิทธิ์ว่าเอากับพ่อกับแม่ด้วยความรัก ถือสิทธิ์ว่าเป็นพ่อเป็นแม่ของเรา เราอยากได้อะไรเราก็เอา ๆ อย่างนี้ก็ตาม แต่เรื่องของธรรมนั้นไม่ได้เข้ากับพ่อกับแม่กับลูก คืออยู่กลาง ๆ เมื่อลูกทำอย่างนี้มันมีลักษณะเอารัดเอาเปรียบอยู่ในตัวของมันเอง

แต่ลูกไม่มีเจตนาละ พ่อแม่ก็ไม่มีเจตนาว่าลูกเอารัดเอาเปรียบ แต่หลักธรรมมีอยู่ในนั้น ก็ต้องบอกตามหลักธรรมว่ามีอยู่ในนั้น แต่จำเป็นก็ต้องเอารัดเอาเปรียบกันธรรมดา เมื่อฟังตัวเองไม่ได้แล้วก็ต้องฟังพ่อแม่ พี่เลี้ยงทั้งหลายก็ต้องฟังความเอารัดเอาเปรียบอันนี้ก็ต้องจำยอมรับกัน ทางเดินอื่นไปไม่ได้ ต้องยอมรับกันที่ว่าต้องฟังผู้อื่นไปก่อน ความเอารัดเอาเปรียบในขั้นนี้ยังแก้ไม่ได้ เมื่อรู้ตัวแล้วก็ให้แก้ตัวเองต่อไปอย่าให้เป็นเหมือนเด็ก ๆ เมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้วเอารัดเอาเปรียบพ่อแม่ตลอดไปอย่างนี้ไม่ดี ความหมายว่าอย่างนั้น

ผู้ถาม ในทางพระพุทธศาสนาได้ระบุหรือบัญญัติไหมครับว่า ลูกมีกี่ประเภทครับ

หลวงตา อภิชาตบุตร ลูกที่ยิ่งกว่าพ่อกว่าแม่ เหมือนอย่างพระพุทธเจ้ายิ่งกว่าพระราชบิดา หรือลูกที่บวชไปประพฤติคุณงามความดีเป็นชั้น ๆ ตอน ๆ ขึ้นไป ทั้ง ๆ ที่พ่อแม่ไม่ได้มีคุณงามความดี อย่างนั้นก็เรียกอภิชาตบุตร เรียกว่าบุตรดีกว่าพ่อแม่ หรือกระทั่งบำเพ็ญตนจนเป็นพระอรหันต์ก็ยิ่งขึ้นไปอีก เรียกว่าบุตรประเสริฐ เลิศยิ่งกว่าพ่อกว่าแม่ นี้เรียกว่าอภิชาตบุตร เราพูดเพียงย่อ ๆ นะถ้ากระจายออกไปเวลาก็จะไม่พอ เราพูดเอาเฉพาะเนื้อความ ๆ ที่จำเป็น ๆ ที่จะต้องเอาไปวินิจฉัยแตกกระจายออกไปได้ ประเภทที่สอง

อนุชาตบุตร คือดำเนินตามหลักขนบธรรมเนียมประเพณีดีงามของพ่อแม่ ไม่ประพฤติตัวให้เสียหาย พ่อแม่พาดำเนินยังงี้ก็ดำเนินตามนั้นไม่ต้องดิ้นฝ่าฝืน พ่อแม่สอนทางศีลทางธรรมก็ดำเนินตามพ่อตามแม่ หน้าที่การงาน ก็ประหยัด ระวังสมบัติเงินทองข้าวของ ช่วยพ่อช่วยแม่ ระวังรักษา ความเป็นเวลาตายแล้วพ่อแม่ไว้วางใจได้ ก็มอบมรดกให้ลูกที่เป็นอนุชาตบุตร คือเดินตามรอยของพ่อแม่ที่เป็นคนดีอยู่แล้ว สั่งสอนลูกให้เป็นคนดี ก็ดำเนินตามพ่อแม่ เรียกว่าอนุชาตบุตร ดำเนินตามร่องรอยของพ่อแม่

อวชาตบุตร แปลว่า บุตรที่เลว คำว่าบุตรที่เลวนั้นก็คือบุตรที่ประพฤติตัวไม่ดี นิสัยไม่ดี กิริยามารยาททุกสิ่งทุกอย่าง การแสดงออกของบุตรนั้น พ่อแม่สอน

ยังงไม่เอา สอนให้ทำคุณงามความดี สอนให้รู้ตัวยังงไม่ยอม โกรโโกโส ทำไปตาม
อัครยาศัยของตน ตามความชอบใจของตน เลวลงไปโดยลำดับ ๆ นี้เรียกว่าอวชาตบุตร
แปลว่า บุตรที่เลว

ผู้ถาม หลวงตาเคยแสดงคำโบราณ ซึ่งเหล่าเกล้ากระผมเองก็ไม่เคยได้ยินละ
ครับว่า ที่ว่าลูกคือลอก ลูกคือลาก ลูกคือเลิก นี่ครับ หมายความว่ายังงใครครับ ไม่เคยได้
ยินเลยขอรับ

หลวงตา คือลูกถ้าเป็นลูกแท้ ลูกแท้ก็ปฏิบัติตัว เคารพยำเกรงในพ่อในแม่
ประพฤติตัวเป็นคนดี เหมือนลูกทั่ว ๆ ไปที่เป็นคนดี นี้เรียกว่าลูก ที่นี้เรียกว่าลอกก็คือ
ว่า พ่อแม่มีเงินมีทองมีข้าวมีของอะไรนี้ ไม่ยอมทำอย่างอื่น ไม่ยอมทำอะไรรอื่น คอยเอา
แต่กับพ่อกับแม่ คอยเอาไรต์เอาเปรียบ พอฉกฉก พอลักลัก พอเอาได้แ่งไหนเอาแ่งนั้น
ขโมยตลอดเวลาขโมยพ่อกับแม่ ประพฤติตัวเป็นคนเหลวแหลกแหวกแนวอยู่ตลอดเวลา
เวลา นี้เรียกว่าลอก พ่อแม่มีเท่าไร มีห้ามีสิบมีเงินมีทองมีข้าวมีของเก็บไว้ที่ไหน ๆ ลูก
ไปลอกเอาออกมาหมด ไปเอาออกมาหมด นี้เรียกว่าลอก ลอกหลายแบบ คำว่าลอกมี
หลายประเภท ลอกได้หลายวิธี จะลอกแบบไหนมันก็ลอกได้ ลอกได้หลายแบบ

ที่นี้พ่อกับแม่ไม่มีอะไรจะให้ยู่ให้กินแล้ว ที่นี้ก็เลิก ไม่ถือว่าเป็นพ่อกับ
แม่ต่อไปอีกที่นี้ละ แล้วก็ประพฤติตัวเป็นโกรโโกโสแบบที่เคยลอกพ่อแม่มานั้นแหละ
ไปฉกไปลักไปปล้นไปสะดม ที่นี้เขาก็จับใส่คุกนะซี พอเขาจับใส่คุกแล้วพ่อแม่ก็สงสาร
ว่าลูกของตัวเองไปติดคุกแล้ว พ่อแม่สงสารก็ต้องไปเยี่ยมลูกในเรือนจำในตาราง นี้
เรียกว่าลากพ่อแม่ไป ลูกคนนี้คือลาก มันลากพ่อแม่เข้าไปเรือนจำด้วย ลูกมีสี่ประเภท
อย่างนี้

ผู้ถาม ที่นี้ธรรมะที่เรียกว่า มาตาปิตุอุปัฏฐากธรรม เป็นธรรมะที่แสดงถึงสิ่งใด
ขอรับ

หลวงตา การอุปถัมภ์อุปัฏฐากบิดามารดานี้กว้างขวางอยู่นะ กว้างขวางมาก ใน
ชาดกท่านแสดงไว้ แต่เราจะพูดย่อ ๆ ก็คือการปฏิบัติอุปถัมภ์อุปัฏฐากพ่อแม่ของเรา
อย่าให้ได้รับความลำบากลำบาก เมื่อเรามีกำลังวังชาที่จะพอช่วยเหลือได้ในสถานใด ให้
มีความช่วยเหลือสถานนั้นโดยลำดับลำดับ นี่ประการหนึ่ง ประการที่สอง อันนั้นหมายถึง
ถึงการสนองคุณพ่อแม่ การไปบวชเรียนเขียนอ่านอะไร ทำความดี อันนี้เป็นการ
อุปถัมภ์อุปัฏฐากพ่อแม่ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยปวดหัวตัวร้อน ลูกต้องเป็นภาระดูแลทุกสิ่ง
ทุกอย่าง ตลอดสมบัติเงินทองข้าวของมีมากน้อยเพียงไรให้เป็นผู้เก็บรักษา อย่าไปทำ
สุรุ่ยสุร่ายให้เสียหายจากมรดกสมบัติเงินทองที่พ่อแม่มีอยู่ อันนี้ก็เรียกอุปถัมภ์
อุปัฏฐากพ่อแม่เป็นอย่างดี เราพูดย่อ ๆ นะ

ผู้ถาม ที่หลวงตาเทศน์ว่าให้ระลึกถึงบุญคุณท่านผู้มีพระคุณนี้ละขอรับ เช่น บิดามารดา ว่าเป็นชีวิตที่มีกำไรและอบอุ่นใจ ไม่ค่อยเข้าใจขอรับ หมายความว่าอย่างไร ขอรับ

หลวงตา นึกถึงบุญถึงคุณท่าน ก็ทำคุณงามความดีอย่างเราทำนี่ ตอบแทนบุญแทนคุณท่าน ทีนี้ก็ต้องไปหาถึงการบวชเรียนเขียนอ่านละทีนี้นะ ระลึกถึงบุญถึงคุณท่าน บวชตอบแทนคุณท่าน การตอบแทนคุณด้วยการสนองโดยกำลังวังชา ที่สามารถจะทำกิจการใดช่วยพ่อช่วยแม่ได้เราก็น่าจะทำ นี่สนองคุณท่านประการหนึ่ง มีอะไร ๆ ก็ให้ท่านใช้ ท่านสอยตามที่เรามีเราเกิด มีอะไรก็ไปบำรุงบำเรอท่าน ให้ท่านได้อาศัยเรา นี่ก็เรียกว่า การอุปถัมภ์อุปฐากพ่อแม่ การเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นหน้าที่ของลูกที่จะดูแลรักษาทุกสิ่งทุกอย่าง เหล่านี้เป็นอุปฐาก จากนั้นก็ระลึกถึงบุญถึงคุณท่าน เช่นไปบวชเรียนเขียนอ่านแล้วก็มาแนะนำสั่งสอน อันนี้เป็นการตอบแทนบุญคุณ อันนี้เป็นเลิศ

ผู้ถาม ทีนี้ลูกบางคนคิดว่า การตอบแทนบิดามารดา เช่น ต้องซื้อข้าวซื้อของไปเยี่ยม กลายเป็นขาดทุนไปอย่างนี้ขอรับ จะเป็นการขาดทุนได้ไหมขอรับ

หลวงตา ขาดทุนที่ตรงไหนนะ เราไม่เห็นตรงที่ว่าขาดทุน โลกเขาไม่เคยสนใจ เขาไม่เคยคิด เขาไม่เคยอ่าน การให้กันนี้เป็นการขาดทุนที่ตรงไหน ลูกให้พ่อแม่เป็นการขาดทุนได้หรือ ถ้างั้นโลกก็แตก พ่อแม่กับลูกเข้ากันไม่ได้ไม่มีการสงเคราะห์สงหากัน โลกนี้แตก พ่อแม่กับลูกแตก อยู่ในครอบครัวนั้นแตกหมดถ้าไม่มีการสงเคราะห์สงหาซึ่งกันและกัน แล้วจะขาดทุนที่ตรงไหนการให้กัน คำว่าขาดทุนไม่มี อันนี้เป็นเรื่องเขา อุดริต่างหาก เราก็อยาไปอุดริกับเขาซี เราก็พูดไปตามธรรมก็แล้วกันนี่นะ ธรรมเป็นอย่างนี้ ไม่เรียกว่าอุดริ ไม่อุดริว่างั้นเลย

ผู้ถาม ทีนี้คำที่หลวงตาได้เรียกหลวงปู่มั่นว่า พ่อแม่ครูจารย์มั่นนี้ขอรับ มีความหมายอย่างเดียวกันกับคำว่าพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดชีวิตจริง ๆ ไหมขอรับ

หลวงตา อันนี้มีเป็นพื้นฐานอันหนึ่งนะ ท่านเป็นทั้งพ่อทั้งแม่ของเราเหมือนกับพ่อแม่ของเราจริง ๆ นี่ประการหนึ่ง ท่านเป็นทั้งพ่อทั้งแม่ในเรื่องอรรถเรื่องธรรม แนะนำสั่งสอนอุบายวิธีการต่าง ๆ ตั้งแต่ธรรมพื้น ๆ จนกระทั่งธรรมสุดยอด ได้จากท่านทั้งนั้น นี่ก็เป็นพ่อเป็นแม่ที่ลึกซึ้งในทางธรรม พ่อแม่ลึกซึ้งในทางโลกนี้ก็ดังที่เราเห็นกันแล้วนั้น เป็นสองอย่าง จึงเรียกว่าเป็นทั้งพ่อทั้งแม่นั้นถึงใจ อย่างหลวงตานี้จริง ๆ เรียกอย่างอื่นว่า หลวงปู่มั่นก็ดีอะไรก็ดี มันไม่ถึงใจ ถ้าเรียกพ่อแม่ครูจารย์มั่นนี้ แหมซึ่งจริง ๆ นะ ท่านเป็นทุกอย่างอยู่ในหัวใจเราหมดเลย จึงเรียกทั้งพ่อทั้งแม่ ทีนี้คุณธรรมของท่านยังสูงยิ่งกว่าพ่อกว่าแม่ของเราไปอีก อันนี้แหลมคมต่างกันมาก ละเอียดต่างกันมากทีเดียว

ผู้ถาม หลวงปู่มั่นท่านมีหลักธรรมใดขอรับ ที่ได้เลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนศิษยานุศิษย์จนกระทั่งเป็นสรณะของเหล่าเกล้ากระผมในปัจจุบันขอรับ

หลวงตา ท่านแนะนำสั่งสอนด้วยความเมตตาของท่านที่ออกมาจากความบริสุทธิ์ของท่าน เฉพาะหลวงปู่มั่นนี้ถ้าสมัยครั้งพุทธกาลแล้วเรียกว่าพระอรหันต์ สมัยปัจจุบันนี้เรียกพระอรหันต์ก็จะผิดไปไหน ถ้าไม่ใช่เป็นเรื่องของกิเลสมันยื้อแย่งแข่งดี มันต้านทานกีดขวางเท่านั้น เมื่อพูดถึงเรื่องมรรคเรื่องผลกิเลสไม่ให้เชื่ออะ ทุกวันนี้ถ้าพูดถึงเรื่องมรรคเรื่องผล ทั้ง ๆ ที่พระพุทเจ้าสอนเพื่อมรรคเพื่อผล ปฏิบัติเพื่อมรรคเพื่อผล ให้รู้มรรครู้ผลนั้นแล เวลานำออกมาพูดนี่กิเลสจะคัดค้านต้านทาน เพราะกิเลสนี้เป็นภัยต่อธรรม แต่หลวงปู่มั่นนี่คือพระอรหันต์องค์หนึ่งในสมัยปัจจุบันนี้ ไม่เป็นอะไรละ

เมื่อท่านได้ความบริสุทธิ์ในหัวใจท่านแล้ว ความบริสุทธิ์กับความเมตตา นี้จะกลมกลืนเป็นอันเดียวกันเลย มีความเมตตาสงสาร บรรดาลูกศิษย์ลูกหาที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับท่าน เป็นชั้น ๆ ไปเลย เช่นอย่างชั้นของพระนี่ การแนะนำสั่งสอนจะเด็ด ธรรมะจะละเอียดลอลงไปโดยลำดับ สอนประชาชนทั่ว ๆ ไปก็สอนประเภทหนึ่ง สอนพระท่านสอนประเภทหนึ่ง ท่านสอนด้วยเมตตา ควรจะวางธรรมะให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังได้มากน้อยเพียงไร ก็สอนลงตามลำดับลำดับ ของชั้นภูมิผู้ที่จะได้รับเอามาได้มากน้อยเพียงนั้น ท่านสอนอย่างนี้ละ

ที่ว่าลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายได้รับความเมตตาจากท่านจนเป็นสรณะพวกเราได้ ก็เพราะตั้งใจประพฤติปฏิบัติตอบท่าน ท่านสอนด้วยความเมตตา สอนออกมาจากหัวใจจริง ๆ ผู้รับก็ฟังด้วยหัวใจจริง ๆ แล้วเข้ากันได้ง่าย สามารถที่จะยึดเอาธรรมนั้นเป็นหลักใจของตัวเองแล้วก็ปฏิบัติของตัวเองขึ้นมาได้ แล้วเป็นสรณะของพวกเราได้

ผู้ถาม เนื่องจากราชการกำหนดวันที่ ๑๒ สิงหาคม เป็นวันแม่ อยากจะขอความกรุณาจากหลวงตาว่า ได้โปรดเมตตาแสดงคติธรรม เพื่อกุลบุตรกุลธิดาได้นำไปปฏิบัติด้วยเถิดขอรับ

หลวงตา เราพูดเป็นกลาง ๆ ทั่วไปนะ การระลึกถึงวันเกิดก็คือระลึกถึงภพชาติของตนเองที่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ คนมีบุญวาสนาได้มาเกิดเป็นมนุษย์ คือวาสนาเป็นชั้น ๆ เกิดมาพอสักว่าเป็นมนุษย์ก็มี เป็นกรรมอันหนึ่งวาสนาอันหนึ่งพอเป็นมนุษย์ และเป็นมนุษย์ที่ดีเยี่ยมขึ้นไปโดยลำดับลำดับ นี่ก็เป็นวาสนาอันหนึ่ง ๆ อย่างไรก็ตามรวมแล้วได้มาเกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นสิ่งที่เกิดได้ยากอยู่ ยากกว่าบรรดาสัตว์ทั้งหลาย ตามหลักธรรมท่านแสดงไว้อย่างนั้น

เมื่อเราเกิดเป็นมนุษย์แล้ว จึงควรระลึกถึงบุญถึงคุณที่เราได้มาเกิดเป็นมนุษย์ แล้วทำบุญให้ทานสนองความดีของเราที่เคยทำมาแล้วให้เราเกิดเป็นมนุษย์ แล้วเราก็จะสูงขึ้นโดยลำดับลำดับ นี่เรียกว่าการทำบุญในวันเกิด ระลึกถึงวันเกิดของตนเอง แล้วระลึกถึงบุญกรรมของตัวเองที่ได้สร้างมาที่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์นี้ แล้วสร้างคุณงามความดีให้เพิ่มเติมขึ้นไปอีก เรียกว่าเป็นผู้เสริมบารมีของตนเอง จึงเป็นของที่ควรทำ

ส่วนสำหรับพระนั้นไม่อยากพูดแหละ เรื่องพระยกไว้ก่อน เราพูดสาธุการนะ ทั่ว ๆ ไป วันเกิดที่นั่น วันเกิดที่นี่ พระไปหาวันเกิดที่นั่นมาหาวันเกิดที่นี่ เราไม่อยากยุ่งไม่อยากว่า ไม่อยากพูดถึงเลย มันปับเข้านี้เลยนะ มันตอบกันอย่างสวนหมัดเลย เพราะฉะนั้นจึงไม่อยากตอบสวนหมัด นิ่งไปเสียดีกว่า ผ่านไปเลย เอาตามอย่างอื่น ผู้ถาม หลวงตาไปแสดงธรรมตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่กรุงเทพฯ เก้าได้สังเกตว่าหลวงตามตตาแสดงเรื่องศีลเป็นหลักในหัวข้อแสดงธรรมทุกครั้ง เหตุใดหลวงตาถึงได้ยกเรื่องศีลเป็นหลักในการแสดงธรรมละขอรับ

หลวงตา ก็เพราะมองไปที่ไหนเห็นแต่คนทำลายศีลของตน ไม่มีศีลติดเนื้อติดตัวเลย มีแต่สูญติดเนื้อติดตัวเต็มเลย เพราะฉะนั้นจึงต้องสอนเรื่องศีล ให้มีศีลบ้าง มีศีลบ้างแล้วก็ความสงบแห่งความคะนองของกายวาจาและความประพฤติของตัวเองแต่ละคน ๆ จะสงบตัวลงมา ความเผาไหม้ทางด้านจิตใจ ความเสียหายทุกสิ่งทุกอย่าง ก็จะค่อยสงบตัวลงไป เพราะความมีศีล ศีลเป็นสิ่งที่รักษามนุษย์ให้มีความสงบร่มเย็นทั่วหน้ากัน แต่ในขณะที่เดียวกันมนุษย์ทำลายศีลเสียหายหมด จนกลายเป็นสูญเต็มตัว ๆ จึงมีแต่ความเดือดร้อนมาก เพราะฉะนั้นจึงต้องกล่าวถึงศีลเป็นของสำคัญ เพื่อรักษามนุษย์ให้อยู่ในความสงบร่มเย็นบ้าง ไม่เดือดร้อนวุ่นวายทั่วโลกดินแดน เพราะการทำลายศีลด้วยกันทั่วโลก

ผู้ถาม ศีลที่หลวงตายกเป็นหัวข้อแสดงธรรมนั้น เดิมมีอยู่แล้วในโลกหรือว่าพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้นขอรับ

หลวงตา เคยมีมาตั้งแต่เดิมแล้ว เป็นแต่เพียงว่าพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นมาแต่ละครั้ง ๆ ก็มาบัญญัติ ๆ ขึ้นมา เรื่องศีลมีอยู่แล้ว ความชั่วมีอยู่แล้วตั้งแต่เดิม ความดีมีมาแล้วตั้งแต่เดิม ศีลกับธรรมเป็นสิ่งที่แก้ความชั่วทั้งหลาย มีมาตั้งแต่เดิมเหมือนกัน เป็นแต่เพียงว่าผู้ที่ยกขึ้นมาบัญญัติ ยกขึ้นมาสั่งสอนนั้นจะมีเป็นครั้งเป็นคราว เช่นพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นมาเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ทรงรู้แจ้งเห็นจริงตามหลักความจริงทั้งหลายที่มีอยู่ตั้งแต่เดิมนำสิ่งเหล่านี้มาสอนโลก ให้โลกรู้จักตั้งจักจั่ว รู้จักหลบหลีกปลีกตัวในสิ่งชั่วทั้งหลาย รู้จักบำเพ็ญตนในความดีทั้งหลายเป็นลำดับลำดับไป จึงต้องมีหลายประเภท เช่นว่ามี

ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ แล้วก็บัญญัติไปเรื่อย ๆ ทั้ง ๆ ที่สิ่งเหล่านี้ก็มีอยู่ตั้งเดิม แต่เมื่อไม่มีใครทำผิดขึ้นมาไม่บัญญัติก็มี

ผู้ถาม ในชีวิตมนุษย์นี้ต้องทำตนให้มีศีลก่อนแล้วจึงรักษาศีลนั้นไว้ หรือว่าปกติชีวิตมนุษย์นี้มีศีลอยู่ในตัวเองแล้วขอรับ

หลวงตา ไหนว่าไง ถามอีกที

ผู้ถาม คือมนุษย์นี้ต้องทำตัวให้เป็นคนมีศีลโดยไปอาราธนา หรือว่าโดยปกติชีวิตมนุษย์เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วก็มีศีลอยู่ในตัวของตัวนะครับ

หลวงตา ปกติมันศีลธรรมมีอยู่แล้ว แต่เมื่อไม่นำมาใช้ก็ไม่เกิดประโยชน์บาปกรรมมีอยู่แล้ว ถ้าเราไม่ไปทำบาป บาปก็ไม่เกิดแก่เรา สิ่งเหล่านี้มีมาตั้งเดิม ศีลธรรม บาป บุญ นี้มีมาตั้งเดิม แต่เมื่อเราไม่ทำทั้งสองอย่างก็ไม่เกิดประโยชน์และไม่เกิดโทษทั้งสองอย่าง เมื่อทำลงไปแล้วก็เกิดโทษขึ้นมา จึงต้องมีการทำความดีแก้กัน เช่นกับการทำลายศีลอย่างนี้นะ เราก็กักษาศีล รักษาศีลแล้วศีลก็มีขึ้นมา ก็แก้ความชั่วทั้งหลายที่จะทำลายเพราะความไม่มีศีลนั้นให้หายไป กลายเป็นคนมีศีลขึ้นมา

ศีลธรรมมีมาแล้วตั้งเดิม แล้วเหตุที่จะเป็นศีลเป็นธรรมขึ้นมา พระพุทธเจ้าก็ทรงบัญญัติไว้แสดงไว้ว่า สมทานวิริติ คือสมทานจากพระเจ้าพระสงฆ์เพื่อเป็นสักขีพยานประการหนึ่ง เจตนาวิริติ เจตนางดเว้นที่จะรักษาศีลข้อนั้น ๆ ก็เป็นศีลขึ้นมาพร้อมแล้ว ๆ สัมปัตตวิริติ งดเว้นเฉพาะหน้า เวลาไปเจอสัตว์ที่ควรฆ่าไม่ฆ่า ก็เป็นศีลขึ้นมา เห็นของที่ควรขโมยไม่ขโมยก็เป็นศีลขึ้นมา เป็นสัมปัตตวิริติ สมุจเฉทวิริติ ตั้งสัจอธิฐานไว้เลย ตั้งแต่วันนี้จนกระทั่งวันตายเราจะไม่ทำลายศีล ข้อใดก็ตามหรือทั้งหมดก็ตามเราจะไม่ทำลายเลย ก็เป็นสมุจเฉทวิริติขึ้นมา

แต่ท่านแสดงไว้สมุจเฉทวิริตินี้เป็นหลักธรรมชาติของพระอรหันต์ตั้งแต่พระโสดาขึ้นไป พอสำเร็จพระโสดาแล้วท่านจะมีหิริโอตตปปะ ละอายต่อบาปกรรมทั้งหลายไปในตัวของท่านเอง โดยไม่ต้องมีเจตนางดเว้นอะไรก็ตาม หากเป็นหลักธรรมชาติที่จะงดเว้นตัวอยู่ในจิตดวงนั้นแหละ สมุจเฉทวิริติคือสมทานจนกระทั่งวันตายไม่ยอมทำลายเลย ก็เรียกว่างดเว้นกระทั่งวันตาย อันหนึ่งไม่ต้องสมทานอย่างพระอรหันต์ตั้งแต่ชั้นพระโสดาขึ้นไป ไม่ต้องสมทานก็เป็นศีลขึ้นมาแล้ว เป็นหิริโอตตปปะเต็มตัวแล้ว เป็นศีลเป็นธรรมขึ้นมาเต็มตัวแล้ว นี่ก็เรียกว่าศีล มีอยู่สี่ประเภทอย่างนี้แหละ

ผู้ถาม อย่างนี้คนที่อยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไรเลย ไม่ทำถูกไม่ทำผิด นั่ง ๆ นอน ๆ เฉย ๆ อย่างนี้จะเรียกว่ามีศีลได้ไหมขอรับ

หลวงตา เรียกว่าเขาเฉย จะว่าเขามีศีลก็ไม่เห็นมี มีบุญมีบาปเขาก็ไม่เห็นมี เห็นมีแต่เขาเฉย ก็เรียกว่าเขาเฉย แต่ปกติแล้วคนจะอยู่เฉย ๆ ไม่ได้นะ เป็นหลักธรรมชาติ

ในจิตใจนั้นกิเลสไม่ให้คนอยู่เฉย ๆ เรื่องกิเลส สิ่งที่มีมัดต้องอยู่ภายในจิตใจมันจะอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ ต้องให้คิดในแง่ต่าง ๆ ส่วนมากเป็นแง่ของกิเลส เราอยากจะเรียกว่าร้อยทั้งร้อยคิดไปแง่ใด ๆ มีแต่เรื่องของกิเลสทำงานของตัวเอง แล้วให้เป็นบาปขึ้นมา ๆ ในตัวเองโดยไม่มีเจตนา มันเป็นของมันอยู่อย่างนั้น

บุญนี้ต้องมีเจตนา แต่ไม่มีเจตนาก็เป็นบุญได้อีกเหมือนกันนะ เช่นสัตว์ทำดีตามประเภทของสัตว์ คนทำความดีตามประเภทคน ไม่มีเจตนาว่าจะทำดีก็ทำตามหลักธรรมชาติของบุญของบาปมีอยู่ในจิตใจของสัตว์แล้วเป็นไปได้อีก ยิ่งมีเจตนาแล้วยิ่งเพิ่มรสชาติขึ้นไปอีก ชั่วก็ชั่วมากขึ้นไป ดีก็ดีมากขึ้นไป เจตนาเป็นเครื่องส่งเสริมดีชั่วนี้ให้มันน้ำหนักมากขึ้น

ผู้ถาม ดั่งนี้หัวใจของการมีศีลหรือการรักษาศีลนี้อยู่ที่ไหนขอรับ

หลวงตา อยู่ที่สติ รู้ตัวอยู่เสมอ ไม่ทำความชั่ว ไม่ทำศีลให้ขาดต่างพร้อย อยู่ที่สติและความระลึก รู้ตัวเสมอ มีหิริโอตตปยะความสะดุ้งกลัวต่อบาปก็ไม่ทำบาป ก็เป็นศีลไปโดยลำดับ ศีลถ้าเราพูดตามหลักธรรมจริง ๆ แล้วเรียกว่าเป็นธรรมชั้นหยาบก็ได้ แต่ท่านแยกออกมาเป็นคำว่าศีลเฉย ๆ เป็นธรรมชั้นหยาบ ชั้นละเอียดขึ้นไปโดยลำดับลำดับดา เพราะฉะนั้นผู้ที่สำเร็จพระโสดาแล้วจึงมีศีลไปในตัว เพราะท่านมีธรรมประจำใจแล้ว ศีลก็อยู่ในนั้นเสร็จ

ผู้ถาม ศีลกับวินัยต่างกันไหมขอรับ

หลวงตา พูดโดยส่วนรวมแล้ว ศีลก็ ศีล ๕ ศีล ๑๐ ศีล ๘ ศีล ๒๒๗ ก็เรียกว่าศีลเหมือนกัน วินัยเป็นข้อ ศีลเป็นข้อ ๆ ก็มีลักษณะอย่างนั้นแหละ คล้ายคลึงกันอย่างนั้น

ผู้ถาม โดยสรุปศีลเป็นข้อกำหนดที่ทำให้กาย วาจา ใจ เป็นปกติใช้ไหมขอรับ

หลวงตา ใช่

ผู้ถาม ที่นี้มีบางคน อย่างสมมุติว่าเข้าพรรษาบอกว่าจะงดดื่มเหล้า ที่นี้พองดแล้วมันจะลงแดง เป็นเพราะโทษของการไปงดเข้าหรือว่าเป็นโทษหรือเป็นคุณของศีลกันแน่ขอรับ

หลวงตา เป็นโทษในธาตุในชั้นธของมันเอง ไม่ได้เป็นโทษเพราะศีล เพราะธาตุชั้นธมันเคยดื่มเหล้า มันไม่ได้ดื่มก็ลงแดงนะซี ศีลท่านไม่ได้ดื่มเหล้านี้ท่านจะไปลงแดงลงดำที่ไหน ไปหาเรื่องใส่ศีลได้หรือ เจ้าของเป็นผู้ไปดื่มเหล้า เมื่อไม่ได้ดื่มแล้วก็ลงแดง ก็ต้องตำหนิเจ้าของนั่นเองว่าทำลายเจ้าของเอง ศีลไม่ได้ทำลายนี่นะ ศีลไม่ได้ไปทำลายใคร ท่านไม่มีลงดำลงแดง..ศีล มันมีลงดำลงแดงแต่มนุษย์คะนองฟาดเหล้าลงไปเท่านั้นเอง

ผู้ถาม ที่นี้ปกติไม่ได้รักษาศีล พอตั้งใจจะรักษาแล้วมันคอยหงุดหงิด ขัดข้อง อึดอัดไปหมด อย่างนี้ควรจะทำอย่างไรขอรับ

หลวงตา นี่ละกิเลสก่อเข้าศึกขึ้นแล้ว ธรรมะปราบลงไป ถึงจะตายก็ตายเถอะ ขออย่าให้ศีลขาดก็พอ นั่นเรียกว่าปราบ ธรรมะเครื่องปราบกันปราบอย่างนี้ จะตายก็ตาย เราสู้ความชั่ว นี่ถูกต้อง นี่ก็เคยปฏิบัติมาแล้ว ไม่ได้พูดถึงว่าเราตีมธุรายาเมาแหละ กิเลสตัวมันผาดโผนโจนทะยานมี ธรรมะเครื่องปราบกันต้องมีผาดโผนโจนทะยาน เหมือนกัน เอากันจนหมอบราบ ๆ เห็นประจักษ์ต่อใจของเรา นี่ อันนี้ก็เหมือนกัน มันเด็ดเราก็ดัดชิว ไม่นั้นจะเรียกว่าเราต่อสู้กับความชั่วได้ยังไง

เรื่องการอยากตีมธุรายาเป็นความชั่ว เป็นความเสียหายนี่นะ เราฝันเราไม่ ตีมันนี่เป็นธรรมะที่ต่อสู้กันอย่างเด็ดขาด เอา ลงแดงก็ลง ลงดำก็ลงว้างนั่นเลย ลงไหนก็ลง เถอะศีลนี้ไม่ถอย จะปราบให้อยู่ จะตายก็ตาย คนทั้งโลกเขาตายกันทั้งนั้น เขาไม่ตีมธุรายาเขาก็ตาย มันแก้กันไปโน้นแหละถ้าจะต่อสู้จริง ๆ แล้วมันมีทางหลบทางหลีก หมัดรับหมัด ต่อยกันได้ทั้งนั้นแหละ แต่นี่เอะอะมีแต่หมอบ ไม่ได้กินเหล้าแล้วจะลงแดง ถ้ามันสะแตกจนกระทั่งวันตายอย่าปล่อยนะให้ว้างนั่น เวลาตายแล้วไม่ต้องนิมนต์ พระมา กุสลา ธมฺมา ให้สุรามัน กุสลา ธมฺมา เอง มันได้เปรียบแล้ว อยากจะว่าอย่างนั้นเสียดีกว่า

ผู้ถาม ที่นี้ข้อความที่ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา คนเราจะเจริญสมาธิโดยไม่รักษาศีล ไม่มีศีล อยู่ ๆ จะทำสมาธิเลยได้ไหมครับ

หลวงตา ทำได้ คือในขณะที่จะทำสมาธินั้นเราไม่ได้ไปทำอะไรเลยเวลานั้น ศีลก็เป็นศีลขึ้นแล้วในขณะที่นั้น เราก็อำสมาธิของเรา ศีลก็ไม่กำเร็บ ไม่มีอะไรจะมาทำให้ศีลขาดศีลต่างพร้อมไปทีไหน เพราะเราไม่ทำปัจจุบันนั้น เรากาวนาของเราเพื่อใจสงบ ใจก็สงบขึ้นมาเรื่อย ๆ นี่สำหรับบุคคลทั่วไปนะ แต่สำหรับพระนั้นต้องรักษาศีลเป็นพื้น ตลอดเวลา ถึงจะนั่งสมาธิไม่นั่งสมาธิพระต้องรักษาศีลให้บริสุทธิ์ตลอดเวลา อันนี้เป็นคนละประเภท ถ้าคนทั่ว ๆ ไปแล้วเรื่องของการทำความดีนี้ เช่นอย่างเรากาวนานี้เราอย่าไปคำนึงถึงศีลอย่างโน้นอย่างนี้ เราไม่ต้องไปคำนึง ให้ทำใจของเราให้สงบ นี่เป็นปัจจุบันแล้ว ศีลก็มีมาพร้อมกัน นี่อันหนึ่ง

คือเมื่อจิตสงบแล้วหลายครั้งหลายหนก็เรียกว่าเป็นสมาธิ อันนี้สำคัญมากนะ ในศาสนาพุทธของเราอันนี้ไม่ค่อยมีใครเอาออกมา จบพระไตรปิฎกก็จบเถอะ เรียนขนาดไหนก็เรียนเถอะ มีแต่ความจดความจำลูปคล้ายกันไปอย่างนั้นแหละ เรียนจบพระไตรปิฎกเราอย่าเข้าใจว่าคนนั้นมีหลักมีเกณฑ์นะ ก็เราเรียนมาแล้วนี่นะ พระไตรปิฎกเราก็ค้นเสียจนແหลกจะว่าไง ค้นเพื่อจะนำคติธรรมอันสำคัญ ๆ ออกไป

ปฏิบัติ ไม่ใช่ค้นเพื่อความรู้กระจ่างแจ้ง แล้วแสดงตัวเป็นคนรู้หลักนักปราชญ์อย่างนั้น
 อย่างนี้ เราไม่คิดอย่างนั้นนะ เราเรียนเราค้นพระไตรปิฎก เราค้นเพื่อหาหลักหาเกณฑ์
 ที่จะนำมาเป็นคติเครื่องเตือนใจสอนตนเวลาออกปฏิบัติ เราจึงได้ค้น

นี่เรียนไปเท่าไร เรียนบาปสงสัยบาป เรียนบุญสงสัยบุญ เรียนนรกสงสัย
 นรก เรียนสวรรค์สงสัยสวรรค์ จนกระทั่งเรียนถึงนิพพานก็ไปตั้งเวทีต่อสู้กับนิพพาน
 นิพพานมีหรือไม่มีนะ สิ่งทีกล่าวนี้อะไรมีหรือไม่มีนะ นี่คือการเรียน ลูบคลำไป
 ตลอดจนกระทั่งจบพระไตรปิฎกก็ลูบคลำตลอดหาความจริงไม่ได้ ทีนี้สมาธิจึงไม่มีใน
 ความจำ มรรคผลนิพพานจึงไม่มีในความจำ มีในความจริงเท่านั้น

ท่านว่าปริยัติคือการศึกษาล่าเรียน เป็นแบบแปลนแผนผังเรียบร้อยแล้ว
 ท่านชี้เข้าไปตรงไหนให้ทำอย่างนั้น ท่านชี้ว่าให้ทำสมาธิ เอ้า ทำสมาธิ นี่เรียกว่าเป็นภาค
 ปฏิบัติแล้วนะ พอเราปฏิบัติเป็นสมาธิ สมาธิในตำรับตำราท่านบอกว่าความสงบ ความ
 แน่นหนาแน่นคงของใจ เรียกว่าสมาธิ นั่นเป็นชื่อ นั่นเป็นตัวหนังสือ ไม่ใช่ตัวสมาธิแท้
 เมื่อเราปฏิบัติตัวของเราเข้าไปจนกระทั่งถึงจุดที่ว่าจิตสงบ ความสงบก็ใจของเราเอง
 สงบ อ้อ ใจสงบเป็นอย่างนี้ แล้วตำราเป็นอย่างนั้น แต่ใจสงบแท้เป็นอย่างนี้ ตัวจริงเป็น
 อย่างนี้ ตำราเป็นอย่างนั้นเป็นชื่อเป็นนาม นี่ตัวจริงเป็นอย่างนี้ จากนั้นก็เป็นสมาธิแน่น
 หนาแน่นคงขึ้นไป อ้อ สมาธิเป็นอย่างนี้ ๆ แน่เข้าไป

นี่ภาคปฏิบัติ รู้ตรงไหนแน่นอนตรงนั้น ๆ ไม่ลูบคลำนะภาคปฏิบัติ เอ้า
 สมาธิขึ้นใจไม่ต้องไปถามใคร เมื่อปรากฏขึ้นในใจ อ้อ สมาธิเป็นอย่างนี้ ๆ มีแต่เป็น
 อย่างนี้ ๆ ไม่มีคำว่าลูบคลำสมาธิในภาคปฏิบัติแล้ว แน่เข้าไป ๆ ถึงขั้นปัญญาที่เหมือน
 กัน เมื่อสมาธิมีภูมิเต็มกำลังความสามารถที่จะคิดอ่านไตร่ตรองด้วยปัญญาได้แล้ว
 เพราะจิตอิมัตถ์ ไม่วุ่นวายกับอารมณ์ต่าง ๆ ทิวโหยในรูปในเสียงในกลิ่นในรส จิตไม่ทิว
 โหยเพราะจิตมีสมาธิสงบตัวเรียบร้อยแล้ว พอออกจากความสงบตัวแล้ว เอ้า ก้าวทาง
 ด้านปัญญา

ปัญญาท่านให้พิจารณาอย่างไร ให้พิจารณาสกลกายเรื่องธาตุเรื่องชั้นธสกล
 กายของเรา เรื่องอสุภะอสุภัง ความเน่าความเหม็นความเปื่อยความพุงพองหนองไหลใน
 ร่างกายของเรา จนกระทั่งเรื่อง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ความแปรสภาพ ความเป็นทุกข์
 ตลอดถึง อนัตตา ความหาตนหาตัวไม่ได้ ปัญญาของเราจะว่างไปโดยลำดับ ๆ พอ
 ว่างไปตรงไหนแก๊กิเลสไปตรงนั้น ๆ อ้อ ท่านแก๊กิเลสท่านแก้อย่างนี้ นั่นเห็นแล้ว
 นะ ปัญญาเป็นอย่างนี้เอง ปัญญาในตำรามีแต่ลูบคลำ สงสัยตลอดเวลา ปัญญาในความ
 จริงไม่ได้ลูบคลำ อ้อ ๆ เรื่อย ๆ แหละ ปัญญาเป็นอย่างนี้ อ้อ ท่านแก๊กิเลสท่านแก
 อย่างนี้ ๆ จนกระทั่งถึงก้าวขั้นสู่ปัญญา ปัญญานี้เป็นปัญญาสำคัญมากนะ ในปริยัติในที่

ไหนก็ตามถ้าไม่ได้เข้าไปภาคปฏิบัติแล้วยังไงก็ไม่รู้ ว่างเลย ต้องเป็นภาคปฏิบัติอย่าง เดียวเท่านั้นถึงจะรู้ พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ท่านรู้จากภาคปฏิบัติ

ที่นี้พอก้าวเข้าขั้นปัญญา ปัญญาเริ่มแรกต้องได้บังคับบัญชาให้พินิจ พิจารณาเสียก่อน เพราะยังไม่เห็นผลของงานตัวเองย่อมเกลเกลได้ เกลเกลไม่ได้ไป ไหนนะ ปัญญาขั้นนี้จะถอนเข้ามาสู่สมาธิคือความสงบใจ ไม่อยากยุ่งเหยิงวุ่นวายกับการ งานอะไรทั้งนั้น จะมีแต่ความสงบเย็นใจสบายแน่นอยู่ทั้งวัน อยู่ได้ คนที่มีสมาธิอยู่ ตลอด อยู่ที่ไหนอยู่ได้สบาย เพราะมีอารมณ์อันเดียวไม่มีอะไรเข้ามายุ่งเหยิง รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสต่าง ๆ ไม่เข้ามาสัมผัสสัมพันธ์ ไม่มายุ่งเกี่ยวก่อกวน มีแต่ความ สงบแน่น ก็อยู่นั่นได้ เพราะฉะนั้นพวกที่มีสมาธิจึงติดสมาธิได้ไม่เกิดปัญญา ปัญญาไม่ เกิด ต้องได้ขุดค้นจากสมาธินี้ออกมาทางด้านปัญญา

ปัญญาที่แรกก็ยังไม่เกิด ก็ต้องได้บังคับบัญชากัน เมื่อบังคับบัญชาจน กระทั่งเกิดความเข้าใจแล้ว ที่นี้ค่อยดูตื้นไป ๆ อ้อ เป็นอย่างนี้ ๆ ที่นี้เห็นผลประจักษ์ แล้ว ใ้เรื่องความเชื่อ ความพากความเพียร ความอดทนส่ำห้พยายามไม่ต้องบอก เป็นอัน เดียวกันมาเลยกับความรู้จริงเห็นจริงนั้น อ้อ เป็นอย่างนี้ ๆ จนกระทั่งก้าวเข้าสู่ ภาวนามยปัญญา ปัญญาประเภทนี้ไม่มี เรียนจบพระไตรปิฎกก็จบ

ท่านบอกไว้กลาง ๆ ว่าภาวนามยปัญญาเพียงเท่านั้น ผู้ไม่ได้ทำ ภาวนามยปัญหานี้จะไม่ทราบเลยว่ารสชาติของภาวนามยปัญญาเป็นยังไง จึงต้องมีใน ภาคปฏิบัติเท่านั้น ภาคปริยัติไม่มี มีแต่ตำราบอกว่าภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้น จากการภาวนาล้วน ๆ ที่นี้ปัญญาเกิดขึ้นจากการภาวนาล้วน ๆ มันเกิดยังไง แน่ะ ไม่รู้ ต้องผู้ปฏิบัติ อ้อ ปัญญาเกิดขึ้นจากการภาวนาล้วน ๆ เกิดขึ้นอย่างนี้เอง

ไม่ต้องไปยุ่งดูรูป ฟังเสียง กลิ่น รส เพื่อมาเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนใจ ของตัวเองให้มีสติปัญญาอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่ต้อง สติปัญญานี้จะทำหน้าที่ของตัวเอง ๆ หมุนของตัวเอง เพื่อแก๊กเกสไปโดยลำดับ ๆ แยกธาตุแยกขันธ์แยกไปเอง รู้ธาตุรู้ขันธ์รู้ ตรงไหน ๆ ถอนตัวเข้ามา ๆ เรื่อย ๆ จิตก็สว่างกระจ่างแจ้ง ปัญญาแหลมคมเข้าโดย ลำดับ ที่นี้ก็เป็สติปัญญาอัตโนมัติ คือหมุนตัวไปเอง กิเลสมันเคยหมุนตัวอยู่ในหัวใจ ของเราโดยอัตโนมัติฉันท สติปัญญาขั้นนี้ก็หมุนตัวกลับคืน แก๊กเกสไปโดยลำดับ ๆ กลับคืน ๆ แก๊กหมุนคืน ๆ โดยลำดับ ๆ เป็นอัตโนมัติของตน จนกระทั่งเข้าสู่มหาสติ มหาปัญญาแล้วหมุนตัวเลยตลอด เหล่านี้มีในภาคปฏิบัติเท่านั้น เป็นปฏิเวธไปโดย ลำดับ

คือปริยัติ เป็นแบบแปลนแผนผังที่ท่านชี้บอก ปฏิบัติคือให้ไปทำหน้าที่ เช่นอย่างเขาสอนมวย แล้วขั้นเวทีคือภาคปฏิบัติ วิธีสอนยังไม่ใช้ภาคปฏิบัตินะ สอนวิธี

การต่าง ๆ นานา เวลาขึ้นเวทีนั้นเราต้องเป็นผู้ต่อเอง อะไร ๆ ต้องเป็นนักมวยต่อเอง อันนี้พอก้าวเข้าสู่ภาคปฏิบัติแล้วนักภาวนาต้องเป็นผู้พิจารณาเอง ๆ ที่นี้รู้ก็รู้ขึ้นมาในตัวเอง เห็นด้วยตัวเอง เรื่อย ๆ แน่นหนามั่นคงขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงมหาสติมหาปัญญาที่นี้หมนตัวไปเองเลย

หมนไปที่ไหนกิเลสขาดสะบั้นไปที่นั่นนะ ไม่ได้เหมือนความจำของเรา รู้ไปที่ไหนจำไปที่ไหนมีแต่กิเลสพอกพูนไปด้วย สวมรอยไปด้วย ๆ ความจำ แต่ความจริงเกิดขึ้นจากภาคปฏิบัตินี้กิเลสจะถอนตัวออกมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งก้าวเข้าสู่มหาสติมหาปัญญาที่เรียกว่ายอดปัญญาฆ่ากิเลส ที่ว่ายอดกิเลสสมุทัย ได้แก่ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารานี้คือยอดของสมุทัย ยอดของมรรคได้แก่ สติปัญญาอัตโนมัติขึ้นไปถึงมหาสติมหาปัญญาแล้วก็สังหารสมุทัย ตัวพาให้เกิดให้ตายซึ่งมีอยู่ในจิตของแต่ละสัตว์และบุคคล

ไม่มีใครทราบได้เลยจิตอันนี้ระ ภาคปฏิบัติเท่านั้นจับได้รู้ได้ถอนออกมาได้ แล้วประกาศสอนโลกอย่างพระพุทธเจ้าว่า อวิชชาปจฺจยา สงฺขารานั่นท่านถอนมาแล้ว รู้ได้ในภาคปฏิบัติ นี้เรียกว่าปฏิเวธแล้ว ปฏิเวธโดยลำดับ ๆ คือความรู้แจ้งเห็นจริงเป็นลำดับ ๆ เป็นที่สาม ปริยัติ เป็นที่หนึ่ง ปฏิบัติ เข้าทำหน้าที่เป็นที่สอง ปฏิเวธความรู้แจ้งเห็นจริงมาเป็นลำดับลำดับ เป็นลำดับที่สาม แล้วรู้แจ้งไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งกิเลสทั้งหมดไม่มีตกค้างในหัวใจแล้ว เรียกว่าเป็นปฏิเวธเต็มภูมิ นี้พระพุทธเจ้าทำรู้อย่างนี้เห็นอย่างนี้ แล้วนำธรรมเหล่านี้มาสอนโลก

โลกมาเรียนแต่เพียงความจำเฉย ๆ ไม่ได้เคยปฏิบัติไม่สนใจ แล้วสุดท้ายก็ลบลบลบุญลบมรรคผลนิพพานว่าไม่มี ๆ ไปเสียหมดเลย ความจดความจำเป็นอย่างนั้น แต่ภาคปฏิบัตินี้ลบลไม่ได้นะ ไม่มียังงเห็นอยู่ที่นี่ ไม่มียังงรู้อยู่ที่นี่ นั่นละผู้ปฏิบัติจึงเอาความจริงออกมาประกาศธรรมสอนโลกได้อย่างไม่สะทกสะท้าน ไม่ได้เหมือนความจำนะ ต่างกันอย่างนี้ เรียกว่าภาวนามยปัญญาเป็นสำคัญมาก

เราจึงวิตกวิจารณ์เรื่องภาวนามยปัญญา กลัวนักปราชญ์สมัยปัจจุบันสมัยดาวเทียม สมัยเรียนลัดนี้จะลบล้างเสียหมด ว่าภาวนามยปัญหานี้เป็นปัญญาส่วนเกินของศาสนา ไม่เป็นของจำเป็นเลย อันนี้ละที่มันจะลบล้างทิ้ง ปัญหานี้เองเป็นยอดของมรรคที่จะสังหารยอดสมุทัยคืออวิชชา เมื่อปัญญาประเภทนี้ได้ถูกลบล้างไปแล้ว อวิชชาก็หัวเราะก๊าก ๆ เลย หมดเรื่องมรรคเรื่องผลไม่มีอะไรเหลือ ถ้างได้ลบภาวนามยปัญญาออกจากวงศานานี้แล้ว อวิชชาปจฺจยา สงฺขารานี้หัวเราะก๊าก ๆ เลย ไม่มีเครื่องสังหาร มันจะพองตนเป็นลำดับลำดับเลย ไม่มีเครื่องสังหารมัน

เพราะฉะนั้นภาวนามยปัญญาจึงเป็นปัญญาที่ลึกซึ้งมาก ผู้ที่จะรู้ได้รู้ได้จากผู้ปฏิบัติเท่านั้น ผู้ไม่ปฏิบัติรู้ไม่ได้ แม้ที่เดียวเลยไม่เป็นอย่างอื่น อันนี้แหละพระพุทธเจ้ารู้มาท่านมาสอนโลก ที่นี้โลกไม่ได้ปฏิบัติตามที่ก็ไม่รู้ ก็เห็นว่าภาวนามยปัญญานี้เป็นธรรมะส่วนเกิน เป็นศาสนาส่วนเกินไปเสีย ไม่จำเป็น ตัดออก พอดีตัดออกก็บอริยสังฆมคแล้ว ไม่มีความหมาย แก้กิเลสไม่ได้แล้วที่นี้ หมด ศาสนาก็มีแต่ชื่อแต่นาม เป็นกระดาดดินสอไปอย่างนั้นแหละ ไม่ได้มีผู้ที่จะนำศาสนาอันแท้จริงออกมาแก้กิเลส และทรงมรรคทรงผลให้เราทั้งหลายได้เห็น

ถ้าตัดภาวนามยปัญญาออกแล้วนะหมดทาง ศาสนาหมดไม่มีอะไรเหลือเลย เพราะฉะนั้นเราจึงได้พูดเอาไว้ ในหนังสือก็มี ในเทปก็มี ปัญหานี้เป็นปัญญาสำคัญมาก ถ้าไม่ได้ปฏิบัติไม่รู้ด้วยตัวเองแล้วจะไม่เห็นไม่รู้ เรียนจบพระไตรปิฎกก็จบเถอะว่างั้นเลย ธรรมชาตินี้จะไม่ปรากฏ จะพูดได้แต่เพียงว่าภาวนามยปัญญาทางภาคปริยัติสอนไว้เท่านั้น แปลว่า ปัญญาเกิดขึ้นจากการภาวนาล้วน ๆ ที่นี้ปัญญาที่เกิดขึ้นจากการภาวนาล้วน ๆ นั้น ต้องเป็นผู้ปฏิบัติรู้เองเห็นเอง เพียงความจำไม่เกิดประโยชน์อะไร นี่ละจะลบล้างคำว่าภาวนามยปัญญานี้ ออกอย่างไม่สงสัย

นักปราชญ์ทุกวันนี้ไม่ภาวนานี้ ไม่ได้สนใจพุทธ ธัมโม สังโฆ สมมติเป็นยังงี้ ปัญญาเป็นยังงี้ ทำแบบโลก ๆ ให้เขารู้ว่าตนเรียนรู้หลักนักปราชญ์ฉลาดแหลมคมก็ไปสอนโลกได้แบบโกหก ทั้ง ๆ ที่ศีลก็ไม่เคยสนใจ สมมติไม่เคยสนใจ ปัญญาไม่เคยสนใจไม่เคยสัมผัสในหัวใจเลย ก็เอาแต่ลมปากไปสอนโลก เดียวนี้ศาสนาจะเป็นศาสนาลมปากไปแล้วนะ จะไม่มีผู้ทรงความสัตย์ความจริงออกมาประกาศ เหมือนพระพุทธเจ้าประกาศ และพระอรหันต์ท่านประกาศนะ จะมีแต่สติปัญญา มรรคผลนิพพานในกระดาด สดุดทำก็เป็นหนอนแทะกระดาดไปเท่านั้นเอง เรียนมาก ๆ เลยกลายเป็นหนอนแทะกระดาด

เรียนไปมาก ๆ ความเรียนทั้งหมดนี้กลายเป็นวิชาเป็นเครื่องมือให้กิเลสเอาไปใช้ เอาไปถลุงแหลกหมดเลย เราเห็นไหมศาสนาทุกวันนี้พุทธศาสนา เรียนมากเท่าไรยิ่งหมุนตัวไปทางกิเลสมาก ไม่มีใครหมุนตรงมาหาอรรถาธรรมนี่นะ จะไม่เรียกว่ากิเลสเอาไปทำงานยังงี้ กิเลสเอาไปเป็นเครื่องมือได้ยังงี้ การเรียนมามากน้อยเรียนอรรถเรียนธรรมเป็นฐานเหยียบขึ้นของกิเลสทั้งนั้น กิเลสตีตลาดหมดไม่ว่าอยู่ที่ไหน ถ้าไม่มีภาคปฏิบัตินะ ถ้ามีภาคปฏิบัตินี้กิเลสแตกกระจาย ๆ นี่ละพระพุทธเจ้าเอามาสอนโลก ท่านสอนแบบกิเลสแตกกระจายมาแล้ว มาสอนวิธีการให้กิเลสแตกกระจายด้วยภาคปฏิบัติ จึงมีผู้ทรงมรรคผลนิพพานได้

ผู้ถาม คือเกล้าสงสัยว่ามีผู้บอกว่า ปัญญาได้แก่ สุตมยปัญญาก็ใช่ แล้วจินตามยปัญญาก็ใช่ ภวานามยปัญญาก็ใช่ เพิ่งเข้าใจวันนี้ขอรับ

หลวงตา นี่ละภวานามยปัญญา เป็นปัญญาที่ลึกกลับมากที่สุด ถ้าไม่ได้ปฏิบัติไม่รู้ว่างั้นเลย ชั่วนี้เลย อันสุตมยปัญญานี้พอคาดได้ ปัญญาเกิดขึ้นจากการได้ยินได้ฟัง จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นจากการคิดอ่านไตร่ตรอง นี้ใครก็พอคิดได้คาดได้นะ แต่ภวานามยปัญญานี้ปัญญาเกิดขึ้นจากการภาวนาล้วน ๆ นี้ไม่มีใครรู้ ต้องผู้ปฏิบัติเท่านั้น ผู้ปฏิบัติพอหยั่งเข้านี้ปั๊บมันจะวิ่งถึงกันหมด อ้อ ภวานามยปัญญาเป็นอย่างไรเอง

ปัญญาเกิดขึ้นจากการภาวนาล้วน ๆ ไม่ต้องอาศัยสิ่งใดมาพาดมาพิงก็ตาม จะเกิดขึ้นในลำพังตนเอง หมุนตัวเป็นเกลียวไปเลยเพื่อฆ่ากิเลสโดยลำดับ หมุนไปไหนฆ่ากิเลสไปตรงนั้นโดยลำดับ จนกระทั่งกิเลสมันเลื้อยเลย เพราะภวานามยปัญญาเป็นพื้นฐานต่อขึ้นไปมหาสติมหาปัญญา กิเลสไม่มีเหลือ นี่เป็นปัญญาฆ่ากิเลสโดยอัตโนมัตตินะนี้ ถึงขั้นนี้แล้วฆ่ากิเลสโดยอัตโนมัตติ เหมือนกับกิเลสฆ่าพวกเราโดยอัตโนมัตตินั้นแหละ

มันฆ่าสัตว์โลกนี้ฆ่าโดยอัตโนมัตติของมันนะ ไปที่ไหนเห็นแต่กิเลสฆ่าคน ๆ ไม่เห็นคนฆ่ากิเลสเลย ก็เพราะคนไม่ได้ภาวนาพอจะฆ่ากิเลสนี้ละ กิเลสจึงฆ่าแต่คนที่นี้พอภาวนาเข้าไปแล้ว ที่นี้ผู้นี้จะผู้ที่จะฆ่ากิเลส พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ ฆ่ากิเลสพวกเรามันพวกส่งเสริมกิเลส เรียนมากเท่าไรยิ่งกิเลสพองโตใหญ่ พอเขาว่า โอโฮ นี่พระไตรปิฎกเคลื่อนที่นะ ยิ่งเป็นบ้ำสด ๆ ร้อน ๆ ทั้ง ๆ ที่กิเลสไม่ได้ถลอกปอกเปิกจากการศึกษาเล่าเรียนมา

นี่อันหนึ่ง พระไตรปิฎกใน พระพุทธเจ้าแตกกระจายในนี้แล้วกระจายแจ่งไปหมด พระไตรปิฎกนอกเรียนตรงไหนก็เป็นทางไปอย่างนั้นแหละ เรียนไปจดจำไปหลงลืมไป แต่พระไตรปิฎกในไม่มีลืม แตกกระจายออกจากนี้แล้วรู้ไปหมดเห็นหมดเหมือนไฟได้เชื้อ ลูกกลมไปได้หมดเลย รู้ไปหมดชอกแซกซิกแซก ต่างกัน แล้วที่พูดเหล่านี้คนทั้งหลายจะเข้าใจไหม ธรรมะนี้สูงอยู่นะ เฉพาะอย่างยิ่งภวานามยปัญญาและมหาสติมหาปัญญา เราพูดอย่างเด็ด พูดอย่างอาจหาญชาญชัยตามความจริงที่ปฏิบัติและรู้เห็นมา

การถามปัญหาจึงมีความต้องการอยากให้มีเหลือมล้ำต่ำสูงเป็นลำดับลำดับไป คือการถามปัญหา การตอบนี้ขึ้นอยู่กับคำถามนี้ละ ถามขั้นใดต้องตอบขั้นนั้น ตอบขั้นอื่นเขาไม่เข้าใจ ถามขั้นนี้ตอบขั้นนี้ ๆ ถามแบบฟ้าดินถล่ม ตอบแบบฟ้าดินถล่มเลย นั่นเป็นขั้น ๆ นะ นั่นละพระไตรปิฎกในเข้าใจหรือเปล่า พระไตรปิฎกนอกต้องไปหาคัมภีร์นั้นไปหาคัมภีร์นี้ อังคัมภีร์นั้นอังคัมภีร์นี้ ถ้าเป็นโจรเป็นมารเขามา

คว่ำเอาตักเอาปอดหมดแล้ว จึงจะไปได้เครื่องมีอมา ที่ไหนได้เขาเอาไปกินอ้อมแล้ว ถ้าเป็นพระไตรปิฎกในนี้พอปั๊บมาสวนหมัดปั๊บเลย เอาเลย หงายเลย ๆ นั่นละพระไตรปิฎกในพระไตรปิฎกนอกต่างกันนะ

ภาวนามยปัญญาสำคัญมากทีเดียว ไม่มีใครรู้ง่าย ๆ แหละปัญญาประเภทนี้ ส่วนมากจะมีภาคปฏิบัติ ภาคปฏิบัติท่านรู้ ผู้ปฏิบัตินี้แหละจะเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งธรรมะเหล่านี้ละ ถ้าไม่ได้ปฏิบัติแล้วก็ไปภาคความจำ เป็นกระตาส เลยกลายเป็นหนอนแทะกระตาสไปเลยไม่ได้เป็นผลอะไร แต่ถ้าภาคปฏิบัตินี้เอาเนื้อเอาตัวมาเลยจับตัวมาด้วย รอยก็ตามเข้าไปจับตัวได้ด้วย ได้ทั้งรอยได้ทั้งตัวด้วย นั่นภาคปฏิบัติเป็นอย่างนั้นนะ กลัวเขาจะไม่เข้าใจอธิบายธรรมะวันนี้อธิบายจะสูงไป แต่ให้คนได้คิดบ้าง

ผู้ถาม แต่ก็มีผู้สงสัยมากในปัญหาที่เกล้าได้เรียนถามขอรับ เพราะที่ได้พูดได้สอนกันอยู่ที่นี่ก็ได้ผิดไปจากที่หลวงตาได้เทศน์ละขอรับ ถึงได้เกิดความสงสัยขอรับ

หลวงตา นี่ที่พูดออกมาที่เราไม่ได้พูดด้วยความสงสัยนะ เราพูดด้วยเอาตัวจริงออกมาแน่เลย ว่านี่นะ ๆ เห็นไหม ตาบอดหรืออยากว่าอย่างนั้นนะ โลกมันตาบอดมานานเท่าไรแล้วเราจึงเปิดให้ฟังบ้าง นี่เห็นไหมมรรคผลนิพพาน ตาบอดหรือเราอยากว่าอย่างนั้น โห มรรคผลนิพพาน เป็นฟ้าดินถล่ม พระพุทธเจ้าทรงมรรคผลนิพพาน พระอรหันต์ท่านทรงมรรคผลนิพพานแบบฟ้าดินถล่มเลย พวกเราได้แต่ลมไม่ได้เรื่องอะไรนี่ซีสลดสังเวช

เราเคยพูดถึงเรื่องข้อเปรียบเทียบที่ให้โลกได้เห็นชัดเจนก็คือว่า เรยกตัวอย่างขึ้นมาเรื่องนิพพานพูดง่าย ๆ นะ นิพพานเป็นยังไง ๆ นิพพานสูญหรือไม่สูญเป็นยังไง เราจึงยกข้อเปรียบเทียบมาเทียบกับแม่น้ำสายต่าง ๆ ที่ไหลมาจากทางนี้ ทางนี้ เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำบางปะกง เป็นต้นนะ ไหลลงไปนี่เข้าสู่มหาสมุทรทะเลหลวง

น้ำสายต่าง ๆ ที่ไหลมารอบด้านนี้ ไหลลงสู่มหาสมุทรทะเลหลวงแล้วเป็นน้ำมหาสมุทรทะเลหลวงอันเดียวกันหมด ไม่มีคำว่าแม่น้ำสายนั้นสายนี้ จะเป็นแม่น้ำมหาสมุทรทะเลอันเดียวกันหมดแยกกันไม่ออกเลย นี่ฉันใดก็เหมือนกัน คำว่านิพพาน ๆ นั้นเท่ากับแม่น้ำมหาสมุทรทะเลหลวง ผู้ดำเนินดำเนินเข้ามา ๆ เหมือนแม่น้ำสายต่าง ๆ ปฏิบัติเข้ามา รู้เข้ามา เห็นเข้ามาเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงบรรลุดุธรรมถึงความบริสุทธิ์สุดส่วนบึงเข้าตรงนั้นแล้ว เรียกว่า แม่น้ำสายต่าง ๆ ของผู้บำเพ็ญได้เข้าสู่มหาสมุทรทะเลหลวงแล้ว ได้แก่นิพพานคำเดียวแยกกันไม่ออก

เมื่อได้เข้าถึงนั้นแล้วแยกกันไม่ออก ว่าองค์นี้มาจากไหน ๆ เป็นอันเดียวกันแล้วกับมหาวิมุติมหานิพพาน เหมือนกับแม่น้ำสายต่าง ๆ ไหลเข้าสู่มหาสมุทร

ทะเลหลวง เป็นอันเดียวกันแล้วกับน้ำมหาสมุทรทะเลหลวง แยกกันไม่ออกฉันนั้น เหมือนกัน แล้วมหาสมุทรทะเลหลวงนั้นสูญไหม เอาตรงนี้นะ มหาสมุทรทะเลหลวงที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้สูญไหม ฉันใดก็เหมือนกัน มหาวิมุตติมหานิพพานนั้นก็เป็นอย่างนี้เหมือนกัน สูญไหมว่าฉันเลย เป็นมหาวิมุตติมหานิพพานแล้วสูญไหม นี่ละพระอรหันต์ทั้งหลายเข้าสู่จุดนี้ละ เป็นมหาวิมุตติมหานิพพานขึ้นมา เหมือนกับแม่น้ำสายต่าง ๆ เข้าสู่มหาสมุทรทะเลหลวงอยู่ที่นั่นว่าอย่างนั้นเลยนะ แยกไม่ออก

นี่ละที่วานิพพาน ๆ อย่างนี้เอง เป็นธรรมไปเลยกระจายครอบโลกธาตุ คำว่านิพพานธรรมครอบโลกธาตุเลยเทียว เท่ากับแม่น้ำมหาสมุทรทะเลหลวง แต่มหาสมุทรทะเลหลวงไม่ได้ครอบโลกธาตุ มันมีอยู่ในโลกนี้เท่านั้น อันนั้นครอบโลกธาตุ

ขอพูดอีกสักประโยคหนึ่ง คือคำว่าแม่น้ำสายต่าง ๆ ที่ไหลเข้ามหาวิมุตติมหานิพพานนั้น ได้แก่ผู้บำเพ็ญคุณงามความดีทั้งหลายอยู่ในที่ต่าง ๆ กันนั้นละ สร้างอันนี้คือจะไหลเข้าไปตรงนั้น ใครสร้างคุณงามความดีได้มากน้อยเพียงไร ก็เหมือนกับแม่น้ำสายต่าง ๆ จะไหลเข้าไป ๆ เมื่อบารมีแก่กล้าแล้วก็ถึงมหาวิมุตติมหานิพพาน เหมือนกับน้ำลำคลองที่ไหลไม่หยุดมันก็ถึงมหาสมุทรได้ อันนี้สร้างไม่หยุด ทำคุณงามความดีไม่หยุด ต่างคนต่างอยู่ที่ไหนก็ไหลเข้ามา ๆ พอถึงจุดแล้วเข้าเป็นอันเดียวกันหมดเลย

วันนี้ได้อธิบายธรรมะชั้นสูงมากเพื่อเอาไปพิจารณากันบ้าง แต่เราพูดเพื่อเป็นหลักฐานเอาไว้ สมัยปัจจุบันนี้ขอพูดเต็มปากเถอะว่า จะไม่มีใครพูดอย่างนี้ได้ง่าย ๆ นะ พูดธรรมะประเภทนี้จะไม่มีใครพูดได้ง่าย ๆ นะ เพราะฉะนั้นจึงว่าวิตกวิจาร์ณที่จะมีผู้มาลบล้างศาสนาของพระพุทธเจ้าออก ด้วยการลบล้างภวามยปัญญา นี้ เรายึดมากนะ เพราะเดี๋ยวนี้ไม่มีใครปฏิบัติจะเห็นธรรมแบบนี้ะ ที่พระพุทธเจ้าเห็น พระอรหันต์ท่านเห็น ไม่มีใครปฏิบัติก็ไม่รู้ ถ้าปฏิบัติมีทางรู้ได้ แต่นี้ไม่มี มีแต่เรียนท่องบ่นสังวิธยายเป็นนกขุนทอง ๆ เต็มบ้านเต็มเมือง ว่าแก้วเจ้าขา ๆ บทเวลาเอาแก้วไปให้ดูไม่สนใจดู มีแต่แก้วเจ้าขาอยู่ เดียวนี้ะศาสนาแก้วเจ้าขา

ผู้ถาม หลวงตาเทศน์ถูกใจครับ เดียวนี้คนเรียนสูง กิเลสมาก

หลวงตา นั้นละสูงก็สูงกิเลสไม่ใช่สูงธรรม กิเลสมันสูงขึ้นเลยเมฆไปนูน แต่ธรรมนี้ต่ำลงไปจนมองไม่เห็นเวลานี้ะ กิเลสเหยียบ เดียวนี้กำลังกิเลสเหยียบธรรม เพราะฉะนั้นเวลาไปเทศน์ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีปัญหาคนเขาถามมาว่า พูดถึงเรื่องการเผาศพกิเลส เขาว่าการเผาศพกิเลสนี้เผาอย่างไร โอ๊ย คนไม่เคยภาวนาจะไปรู้เรื่องการเผาศพกิเลสได้ยังไง มองไปที่ไหนเห็นแต่กิเลสเผาคนเต็มบ้านเต็มเมือง ไม่

เห็นคนเผากิเลสนี้ เพราะไม่เคยภาวนา ผู้ท่านภาวนาท่านเผาศพกิเลสด้วยวิธีไหนท่านก็รู้อของท่านเองนี่นะ ตปธรรมของท่านมีนี่นะ เราก็ออย่างนั้นละ ตอบปัญหาเขา

ก็จริง ๆ มองไปไหนเห็นแต่กิเลสเผาคคนไม่เห็นคนเผากิเลสเลย ไปที่ไหนเต็มบ้านเต็มเมือง ไม่ว่ายศถาบรรดาศักดิ์สูงขนาดไหน มหาเศรษฐี ภูมพี ขนาดไหนก็ตาม มองไปที่ไหนเห็นแต่กิเลสเผาคคน ความทุกข์จึงเป็นระดับเดียวกันว่าอย่างนี้เลยนะ เราอย่าไปยกนะว่าคนนี้มียศถาบรรดาศักดิ์สูงเขามีความสุขมาก อย่าไปคิดกิเลสหลอกคน คนนี้เขามีทรัพย์สมบัติเงินทองข้าวของมากเขามีความสุขนะ อย่าไปคิดให้ดูหัวใจคนว้างั้นเลย ธรรมพระพุทเจ้าดูหัวใจนะ ไม่ได้ดูสิ่งนั้นสิ่งนี้ อันนั้นมันมีอยู่เต็มโลกแล้วตั้งแต่เรายังไม่เกิด มันให้ความสุขแก่ผู้ใดถ้าเจ้าของไม่หาเอง ความทุกข์ก็เจ้าของต้องหาเองถึงจะเจอ

เงินทองข้าวของสมบัติอะไรก็ตามเป็นแร่ธาตุต่าง ๆ เขาก็มีอยู่ตามสภาพของเขา เขาไม่ได้ให้ความสุขความทุกข์แก่ผู้ใด ถ้าคนไม่ไปอาจไปเอื้อมไปหามาเพื่อเผาตัวเองด้วย เพื่อเป็นความสุขแก่ตัวเองด้วยความฉลาดและด้วยความโง่ของตนเท่านั้น อย่างอื่นไม่มี เราอย่าไปคิด ให้ดูหัวใจคน พระพุทเจ้าสอนดูหัวใจคน ความทุกข์มันเหมือน ๆ กันหมดนั่นแหละ ไปที่ไหนเห็นแต่ไฟเผาหัวใจคน ๆ สมบัติเงินทองข้าวของเต็มอยู่นั้น แต่หัวใจเจ้าของสมบัตินั้นก็ถูกไฟเผาอยู่ในนั้น จ้อยู่นั้นจะว่าไง ไม่เห็นแปลกต่างกับเขาคคนจนเลย

เพราะฉะนั้นจึงต้องมีธรรม ธรรมนี้เป็นน้ำดับไฟ ถ้ามีธรรมแล้วมีทางดับได้ มหาเศรษฐีก็มีความสุข คนจนก็มีความสุข ยศถาบรรดาศักดิ์สูงขนาดไหนมีความสุข ไม่มียศถาบรรดาศักดิ์ก็มีความสุข ถ้ามีธรรมเข้าไปชะไปล้างไปแอบแฝงเครื่องป้องกันตัวรักษาตัว ถ้าไม่มีธรรมแล้วอย่าอวดว้างั้นเลย อวดพระพุทเจ้าอย่าอวด คลังกิเลสอย่าไปอวดคลังของธรรม พระพุทเจ้าคลังของธรรมนี่นะ ท่านดูโลก โลกวิทูนี้ รู้แจ้งเห็นจริงหมด พวกเราดูด้วยความมืดบอด หลับตาตาก็ไม่เห็น กิเลสหลอกตรงไหนก็วิ่งไปตามกิเลส ๆ

เอาละให้พรเสียก่อนค่อยไป